

Rapport fra studietur til London og Leicester 23.-26. jan. 2017

Haderslev stiftsudvalg for Folkekirke og Religionsmøde

Deltagere i studieturen:

Eva Wiwe Løbner, Aabenraa Provsti
Leif Arffmann, Vejle Provsti
Elizabeth Padillo Olesen, Kolding Provsti
Michael Markussen, Kolding Provsti
Bjarne Hvid, Fredericia Provsti
Annette Lyster-Clausen, Hedensted Provsti
Kirsten Münster, Haderslev Domprovsti

Mandag 23. januar: Besøg på Arsenal Stadium (ref. Elizabeth Padillo Olesen)

Ankomst til Stansted Airport, frokost og indkvartering på RestUp Hostel på 172 New Kent Road, London. Med indkvartering i to persons rum med køjesenge var det billigst mulige overnatning i London.

Sent eftermiddag besøgte vi Arsenal Football Club ved Drayton Park, for at høre om klubbens støtteprojekt i lokalområdet. Trods forsinkelse blev vi godt modtaget af en medarbejder. Vi modtog publikationen "The Arsenal in the Community Story" som informerer om klubbens tilbud til lokalsamfundet og de projekter, klubben har støttet i årenes løb.

Orientering om Arsenals støtteprojekter

Klubben tilbyder meget mere end fodboldtræning til kvarterets børn, som kommer fra mange forskellige nationaliteter. Tilbud omfatter også undervisning i matematik, engelsk o.a., og det tilbydes også til børn med handicaps, til flygtningebørn m.m.

23 personer er ansatte i dette program. Det er for besværligt med frivillige. Typisk er det tidligere deltagere i programmet, som bliver trænere og lønnes med 9 pund i timen. 2000 børn og unge deltager i programmer i ugens løb. Efterfølgende så vi børn, der afsluttede deres fodboldtræning.

Rundvisning i Arsenal Stadium

Sammen med en anden gruppe fik vi rundvisning i klubbens lokaler. En stor butik sælger alle mulige reklamevarer for klubben: T-shirts, bolde m.m., alt sammen med logo fra Arsenal Club eller den store sponsor Fly Emirates. Det store nybyggede stadium har kapacitet til 60.000 publikummer. Den store bygning rummer desuden spillerfaciliteter til omklædning og massage, rum til medier og pressekonferencer, og rum til VIP gæster.

Aftensmaden indtog vi bagefter i hyggelige George Inn syd for Themsen.

Tanker om dagen

Trafikken i London er overvældende. Mange er afhængig af offentlig transport. Det er rart at rejse sammen med nogen, der kan finde vej i togruter og metropladser.

Arsenal Football Club er et navn i det britiske samfund. Gennem sponsorater og salg af TV rettigheder finansieres klubbens arbejde, herunder også det lokale græsrodsarbejde. Arbejdet møder opbakning fra forældre og familier, skoler og offentlighed. Vi rejser et bekymret spørgsmål over, om der ikke er betænkeligheder ved at klubben i stigende grad sponsoreres af arabiske lande?

Relevans for danske forhold

Sportsaktiviteter er relevante tilbud til unge i Danmark i multikulturelle og multireligiøse områder. Arsenal Club er et neutralt mødested i et lokalområde med stor diversitet. Er der kirker, der tilbyder sportsaktiviteter, og vil børn og unge med anden tro se på kirken som et neutralt mødested for sportsudøvelse? Måske er det muligt at få inspiration eller indgå i samarbejde med lokale sportsklubber. Det er værd at undersøge, om det er muligt for kirken at tilbyde sportstilbud til lokalsamfundet, evt. med børn og unge i etnisk sammensat område som målgruppe.

Tirsdag 24. januar, besøg på St. Mary Primrose Hill og undervisning på St. Ethelburga's (ref. Kirsten Münster)

St. Mary Primrose Hill – en lokal menighed i Church of England

Kirken ligger i Hampstead/Camden, et pænere kvarter i byens nordvestlige hjørne. Rev. Marjorie Brown modtager os i kirken, som hun viser os og fortæller bredt om kirkelivet:

Menigheden er anglo-katolsk, dvs. afdæmpet stil, men højkirkelig liturgi. Samtidig bemærker vi, at kirkerummet er indrettet sådan, at der langs sidevægge er placeret forskellige ikke-gudstjenestlige rekvisitter, legetøj til børn, sammenklappelige borde og stole m.m. Der er ikke nævneværdige udenomslokaler, så selve kirkerummet benyttes til mange formål, - også i en menighed, som ikke har lavkirkelig gudstjenesteform.

Den foregående søndag har der været dåb af børn samt flere voksne. Der er tilbagevendende undervisningsforløb for voksne, der er kommet til tro og ønsker dåb og tilhørsforhold til en kirke. Det er tilladt for børn at modtage nadver fra 8 år efter at have modtaget lidt undervisning. Konfirmation er flyttet fra 13-års alderen til 16+, så det er et tilvalg for unge, ikke efter tvang fra forældre. Konfirmation skal ikke være bevægelse væk fra, men ind i kirken.

En række kendte engelske salmer har rod i sognet, fordi præsten i 1900-1915, Percy Dearmer, skrev salmer i reaktion mod de mange sentimentale metodistisk prægede salmer fra 19. århundrede.

Kirkens sociale engagement

1. Ungdomsmedarbejder.

Et projekt målrettet unge med risiko for at ende i bander. Den lønnede ungdomsmedarbejder færdes på gaden og i skoler og opmuntrer de unge til at holde fast ved deres gode hverdag. I kvarteret færdes unge fra brudte hjem, der lever på gaden, og indimellem ender i fængsel, de fleste fra afrikansk baggrund. Ungdoms-medarbejderen Jason er deres faste holdepunkt. Han er en unik person til sit arbejde, dedikeret med stort hjerte for de unge. Kirken modtager ingen statslige penge til løn. Det er ikke et evangeliserende arbejde, men udelukkende båret af næstekærlighed. For de unge er kirken "safe space", f.eks. når der er åbent hus fredag aften. Mens gaderne er delt i territorier, er alle velkomne i kirken.

2. Hjemløse-shelter

Hver mandag aften er der tilbud om mad og overnatning for hjemløse i kirken. Hjemløse er typisk asylansøgere eller strandede migrantarbejdere fra Østeuropa. 40 frivillige står for arbejdet. Det er del af et tværkirkeligt samarbejde mellem 14 kirker i Camden – og noget tilsvarende foregår i 12 andre distrikter i London. Det er godt for kirkens medlemmer at udføre meningsfuldt socialt arbejde sammen og at møde mennesker, de ellers er på afstand af. Projektet modtog fornylig støtte fra kvarterets jødiske samfund: Bar Mizvah dag i november er dag, hvor der gøres gode gerninger, og rabbineren fra det jødiske samfund kom til kirken og overbragte en indsamling til hjemløseprojektet.

Tværreligiøse samtaler

Hver anden måned mødes i Camden de lokale ledere fra forskellige trossamfund – kristne, jødiske, muslimske – for at læse/diskutere religiøse tekster. Samtalerne bidrager til at "unpack the language": afdække forskellige forståelser af f.eks. skriftsyn, profetbegrebet m.m. Det er en gevinst i et multireligiøst samfund at kende hinandens tanker og synspunkter. Desuden deler lederne oplevelser og pastorale overvejelser, f.eks. den religiøse leders rolle over for menighedsmedlemmer, som ønsker bistand under en retssag. De religiøse institutioner foretager også fælles besøg på skolerne.

Camden er interfaith area, og bystyret har ansat en person til at varetage kontakt til trossamfundene. Bystyret har taget initiativ til en katastrofeplan, som indebærer kontakt til religiøse ledere.

Organisationen "London Citizens", som er en lokalafdeling af det nationale "Citizens UK" arbejder for at støtte lokale kræfter nedefra i deres henvendelse til myndighederne. Kun organisationer kan deltage: kirker, moskeer, skoler m.m. Organisationen faciliterer lytterunder i lokalområdet for at afdække behov.

Marjorie Brown fortæller, hvordan hun efter bombesprængningerne i undergrundsbanen i juli 2005 gik til den lokale moske for at udtrykke sin sorg og tilkendegive, at de religiøse samfund ikke kan anklages for terrorhandlingerne. Det førte til fælles optræden af præst og imam i medierne.

Interreligiøse ægteskaber

Marjorie Brown har religionsmødet tæt inde på livet i sin egen familie. Hendes søn er gift med en pakistansk muslimsk pige, hvis familie har slået hånden af hende, fordi hun har giftet sig med en kristen mand. De blev borgerligt viet. Marjorie Brown efterlyser mulighed for mere fleksibilitet i tilrettelæggelsen af tværreligiøse vielser. Det er udfordrende at leve som interfaith familie. Mange børn vokser op i familier uden religion – det undgås i respekten for hinanden og for ikke at såre hinanden.

Link til et kristent-muslimsk forums overvejelser om interreligiøs vielse:

<http://www.christianmuslimforum.org/index.php/resources>

St. Ethelburga's center for Reconciliation and peace

Vi deltog i en halv times meditation og fik derefter præsenteret stedet.

St. Ethelburga er en gammel kirke midt i Londons økonomiske centrum. En IRA bombesprængning ødelagde kirken i 1993, hvorefter en genopbygning blev iværksat, og kirken blev et center for forholdet mellem religion og konflikt med det formål at fremme og uddanne i konfliktløsning. Efter terrorangrebet 11/9 var behovet for at skabe netværk stort.

Undervisningen af vores gruppe foregik i centrets telt, som er sammensat af mange forskellige religiøse og kulturelle traditioner. Vi mødte centrets leder Justine Huxley samt Viviana Esse og Claire Doran.

Centret udruster frivillige i interfaith arbejde i, hvordan man kan føre produktive samtaler og inddrage forskellige ressourcer, såsom personlige beretninger. Centrets arbejde er multidisciplinært: mange professioner er inddraget.

Centret er i konstant udvikling for at besvare aktuelle behov. Pt arbejdes der med følgende:

- Lederskab af yngre generationer, og tilbud af platform til at realisere deres ideer
- Dialog mellem generationer
- Uddannelse af lederskab i fredsskabelse

Forskellige grupper henvender sig til St. Ethelburga med et behov. F.eks. var der i London konflikt mellem det nordsudanske og det sydsudanske miljø, og de henvendte sig for at få hjælp til en proces. Først mødtes på St. Ethelburga hver gruppe for sig, og dernæst blandede små grupper. Mennesker bringes ind i det samme rum på en tryk måde og fortæller, hvad konflikten har betydet for dem. På den måde er stedet vært for og giver træning til vanskelige samtaler og opbygger tillid vha. simple samtaleteknikker.

Unge er engageret i lederskabsprogrammer. Unge har behov for at handle, ikke bare at snakke – f.eks. om aktuelle udfordringer som økologi og flygtninge. Gennem fælles handling opstår venskaber mellem unge fra forskellige etniske og religiøse miljøer. Visioner kommer til udtryk i manifestationer, f.eks. arbejde for flygtninge. Unge skal vises tillid og gives plads til selv at organisere deres initiativer.

St. Ethelburga understøtter et peer mediation program i skoler, hvor elever uddannes som mediatorer for at kunne mediere blandt deres klassekammerater.

Centeret har gentagne kurser i skriftlæsning fra forskellige religiøse traditioner, hvor mennesker mødes og får indsigt i både deres egen og andres traditioner.

<https://stethelburgas.org/>

Aften i London:

Religionsmøde fra en underholdende vinkel: Vi ser musicalen Book of Mormoms på Prince of Wales teater.

Onsdag 25. januar: heldagstur til Leicester (ref. Eva Wiwe Løbner)

Denne dag var vi på heldagstur til Leicester. Vi skulle have haft samtale og undervisning om projektet "Near Neighbours" af John McCallum, den lokale pastor og repræsentant i St Philip's Centre. Men da han var syg, ledtes dagen i stedet af Liz Carnelley, som var den nationale organisator på projektet.

Vi mødte hende i St. Martin Center, hvor Liz bød os velkommen og fortalte om Leicester. Det er en usædvanlig by, for det er Englands mest etnisk differentierede by med sine 52 % ikke anglikansk-etniske.

Her er den hvide befolkning minoritet. Leicester har stor erfaring med mangfoldighed, og der er et positivt syn på diversitet. Men der findes også spændinger under overfladen, f.eks. mellem hinduer og muslimer, hvor muslimerne føler, at ingen lytter til dem og kærer sig om dem, og hinduerne er bange for, at muslimerne vil gifte sig med hinduer og dermed gøre alle muslimer. Tilsvarende er der modsætningsforhold mellem fattige hvide og farvede.

Near Neighbours (NN)

www.cuf.org.uk/near-neighbours. Near Neighbours er et projekt, som er et partnerskab mellem den engelske regering og Church of England (CofE). En fond i CofE modtager midler, som økonomisk hjælper lokale beboere med tværkulturelle programmer. Projektet fra 2011 varer i 6 år, og der er bevilliget 9 mio. pund, dvs. 1,5 mio. pund pr. år. Regeringen kan ikke give penge direkte til kirken, men støtten gives gennem fondsmidler. Der er en udpræget tillid til kirken, der som offentlig institution har den rolle at være medskabende på et godt samfund og ansvarlig for at hjælpe. Kirken og staten har fælles agenda i at skabe sammenhængskraft i samfundet. Desuden har kirken sin teologi om at tjene og udvise gæstfrihed. Som vores værter gentagne gange siger det: "to serve the community".

Near Neighbours bevilliger midler til følgende arbejdsområder:

- 1) Hubs (lokale kraftcentre, som St. Philips)
- 2) Små stipendier til lokale gruppers projekter, mellem 200-5.000 pund. Projekter får et engangsbeløb til opstart – derfra må det finansieres ad andre kanaler.
- 3) Støtte til partnerskaber. Man arbejder med forskellige andre aktører og forsøger den vej igennem at bygge relationer i forskelligheden. Og har nationale grupper af kristne/jøder, kristne/muslimer, hinduer/kristne. Lokalt laves der twin-arrangementer.

Near Neighbours støtter primært frivillige. Faith-grupper er gode til at udfylde huller, indtil professionelle kan tage over. Staten er mere langsom i beslutninger, mens faith-grupper kan handle hurtigt.

Biskopper i CofE ses som samlende personer for religion. De betragtes som neutrale, til forskel fra hinduer og muslimer. De er biskopper for byen og ikke bare for de kristne.

Det er en udfordring, at der er få og ikke-organiserede ressourcer i andre trossamfund.

Følgende proces bærer typisk et projekt frem:

Undren – udfordring – bøn – kald til handling – personligt engagement.

Efterfølgende blev vi præsenteret for ledere af forskellige projekter, som Near Neighbours støtter:

One Roof

www.oneroof.org.uk

Selma Ravat, som er muslim, har i 15 år været frivillig i interfaith for sit muslimske samfund. I Leicester har der tidligere været sociale initiativer, men kun på initiativ af kristne. De muslimske samfund havde ønske om at bidrage. I Leicester har der været masser af dialog mellem de religiøse samfund, men der opstod ønske om fælles action.

Selma Ravat er aktiv i 2 projekter:

- 1) Saturday Stop-by. Efter research hos de lokale hjemløse begyndte hun hver lørdag kl. 11.00-13.00 at invitere til fælles varm middagsmad fulgt af socialt samvær gennem spil, aviser, snak m.m. Det foregår på skift i forskellige religiøse huse: kirker, sikhtempel, synagoger, moskeer m.m. 30 frivillige står bag initiativet. Arrangementet har fungeret i 5 år, og har mellem 35-50 deltagere.

2) One Roof – et interfaith shelter. I Leicester sover pt 44 hjemløse på gaden hver nat. Selma Ravat var initiativtager til et multireligiøst natte-shelter. 7 forskellige religiøse bygninger tilbyder overnatning til hjemløse med plads til 10 overnatninger. Tilbuddet varer i 11 uger om vinteren hver aften/nat. Her indgår både anglikanske, katolske, hindu, jødiske og muslimske trossamfund. Derudover administrerer gruppen 2 huse til at huse hjemløse midlertidigt – max 10 mdr. og med støtte til de indkvarterede, såsom træning i personlig hygiejne, udluftning af boligen, udflugter i lokalområdet m.m. Mere end 250 frivillige er involveret, også tværreligiøst, og man er frivillig også i andre religiøse rum end ens eget. Der er stor glæde hos de frivillige over at kunne gøre noget godt for mennesker i deres by, og desuden at knytte bånd til mennesker i andre religiøse fællesskaber og løfte i flok. Projektet støttes også med midler fra bystyret. Alle lokale tiltag på tværs af kulturelle og religiøse samfund for hjemløse er samlet i et fælles forum for at undgå sammenfald.

Vi mødte kort præsten Karen, som er aktiv i Near Neighbour projekter i Leicester, og tidligere i Nottingham har arbejdet i projektet Salam-Shalom-Caféen, et jødisk-kristen-muslimsk initiativ med tilbud om måltider og sportsaktiviteter for unge asylanter og flygtninge.

Karen og Selma fortæller, hvordan den hårde debat op til Brexit-afstemningen forstærkede etnisk og religiøst betonedede angreb: graffiti på og afskårne grisehoveder foran moskeer, slør der hives af muslimske kvinder, sten kastes gennem synagogers rude, skældud på polakker for at tale deres sprog i det offentlige rum. Skylden for dårlig økonomi lægges på immigranter og mennesker med anden tro. Karen og Selma udtrykker bekymring og ønsket om, at befolkningen må passe på hinanden.

MAMMAS PROJECT

www.mammas.org.uk

Sally Etheridge fortæller om det projekt, hun står som drivkraft bag. Hun har oprettet en supportgruppe for nybagte mødre af forskellig etnisk herkomst. Mange kvinder fra andre kulturer er familiesammenførte og har ikke noget netværk i nærheden, så for dem er det værdifuldt at kunne mødes og dele erfaringer og få råd fra andre kvinder. Projektet startede for en del år siden med det formål at støtte amning. Near Neighbour har støttet særlige projekter med ekstra behov: kvinder med fødselsdepression, premature børn, tvillinger. Der er lavet særlige projekter for flygtninge og asylansøgere. Kvinderne mødes i grupper og taler om amning, søvn, mad, tilbage til arbejdet. I 2016 deltog 175 mødre med forskellig etnisk baggrund. De har fået hjælp, både i forhold til amning og socialt, for man bygger selvværdet op for disse unge mødre, der oftest kun har deres egen kulturbaggrund at spejle sig i. Desuden tager grupperne på besøg på museer, i svømmehal m.m. og lærer også noget om demokratiet, civile rettigheder og britiske værdier. Projektet har udvidet sig til også at omfatte "Baby & Me". Al kommunikation foregår via app'en WhatsApp. Målet med MAMMAS er at bringe mødre med forskellige baggrunde, tro og etnicitet sammen til gensidig støtte, venskab og fejring af hvad det betyder at være mor, ud fra det synspunkt at det er en berigelse at lære andres kultur at kende.

Leicester Progressive Jewish Congregation: Engelsk for flygtninge, samt undervisning i skoler

www.lpjcc.org.uk

Denise Bergmann kommer fra en liberal jødisk menighed og er frivillig i tværreligiøst arbejde. Hun leder bl.a. sprogskolen for asylansøgere, hvor frivillige hver mandag aften underviser i synagogen. Mellem 8-16 asylansøgere deltager pr. aften, og der er 6 frivillige. I UK er der ingen officiel sprogræning, førend asylanters opholdsstatus er afklaret. Der er meget udskiftning i grupperne, da asylansøgere flyttes meget omkring. Man hjælper også til med introduktion til livet i UK og lærer dem om britisk kultur, også at den der er rodfastet i den kristne tradition.

Hver år har den jødiske menighed en tværreligiøs uge for hinduer, muslimer, jøder. Dertil kommer også skoledialoger med religiøs speeddating, og roadshows med repræsentanter for 5-7 religioner som samler en messe i skolens hal, som klasserne besøger.

Sct. Philips arrangerer årlige fodboldkampe mellem moske og kirke – med blandede hold. Erfaringen er at folk ikke kommer til tværreligiøse arrangementer, men til aktiviteter som interesserer dem.

The Nehemiah Project – erindringscafé for demente og pårørende

www.nehemiahfoundation.co.uk

To ældre kvinder fortæller om deres engagement i en erindrings-café for demente og deres partnere. Det er begyndt i samarbejde med alzheimerforeningen i en gruppe religiøse huse – både rom/kat, jødiske og anglikanske. Det har som mange andre frivillige projekter store udfordringer: dels at opsøge mennesker med behov; opsøge frivillige; konstant udskiftning, og mest af alt: fundraising. Alzheimerforeningen stiller med leder til cafeen og træning af frivillige. Kirker/religioner bidrager med lokaler og frivillige.

Disse og mange, mange flere lokale projekter i tværreligiøs sammenhæng får ofte støtte fra Near Neighbours-projektet.

Aften i London

Vi fordøjer dagens mange indtryk på en pub i London og bagefter mad på en Jamie Oliver restaurant.

Torsdag 26. januar: Møde med Church of England (ref. Bjarne Hviid)

Vi havde et møde (1 time) med:

Jeremy Worthen, sekretær for Ecumenical Relations and Theology
og Martin Kettle, Church of England's Mission and Public Affairs

Vi blev bedt om ønskede emner for samtalen og nævnte følgende:

- 1) Ret til at konvertere
- 2) Ytringsfrihed
- 3) Samarbejde: med staten og med ekstreme religiøse grupper
- 4) Hvordan stiller CofE sig til Brexit og flygtningesituationen?

Ad 1: Der har kun været ganske få sammenstød vedr. konvertering, men det blev taget i opløbet og talt igennem. Man ser det ikke som et problem. Det er dejligt, når muslimer ønsker at være kristne. I nogle tilfælde kan man sætte spørgsmålstegn ved bevæggrunden, men hvor meget kan eller skal man kontrollere deres tro? Der udvikles vejledninger til præster og immigrationsmyndigheder.

Ad 2: Generelt er der stor tolerance vedr. ytringsfrihed, men man må ikke tale fornærmende om andres tro eller dronningen. Respekt for andres tro er en del af "british values"!

Ad 3: Liberal humanisme er en stor trend, som desværre er blevet tonedøv over for al religion. Liberale kan afvise enhver religiøs tanke, der ikke opfattes som liberal. Der findes også religiøse kulturer i UK, som er tonedøve over for liberal humanisme. Regeringen har en forventning om, at CofE bidrager med at oversætte – begge veje.

En nylig rapport (Casey) har rejst kritik af multikulturalismen, der er blind for diskrimination i religiøse miljøer. Der har i UK været en tendens til at danse om den varme grød i forhold til disse problematikker. Rapporten har fået positiv modtagelse, både i det britiske samfund og i CofE.

Kirkens indflydelse i det britiske samfund er vigende. Halvdelen af befolkningen er af "no religion".

Regeringen har afvist samarbejde med de landsdækkende muslimske organisationer, pga. visse grupperingers tilslutning til Det Muslimske Broderskab og Islamisk stat. Det er et problem for samtalen mellem staten og de muslimske organisationer. CofE er derimod fortsat i dialog med disse organisationer. Opgaven er at afdække de religiøse aspekter bag det, som virker ekstremt eller anderledes. Der skal udøves respekt for minoriteter – det er en vigtig rolle for kirken, hvis ikke den skal ende i liberal humanisme. CofE lever internt med diversitet, og respekterer og rummer dem, f.eks. kirkelige grupper der ikke anerkender kvinders ret til ordination. Minoritetsgrupper betragter generelt CofE som deres forsvarer. Det er vigtigt for CofE at bygge relationer og stå sammen med andre trossamfund.

Ad 4: Den engelske stat har de sidste 2 år samarbejdet med Frankrig for at stoppe flow af flygtninge. Kirken oprettede hjælpearbejde i Calais.

Brexit betyder desværre en forøgelse af had-forbrydelserne. Kirken reagerede straks med støtte til fx muslimerne – primært gennem de lokale kirker. Brexit besværliggør CofE's relationer til egne menigheder i EU samt lutherske og katolske kirker i EU, men det kan faktisk betyde, at disse relationer styrkes gennem større fokus på dem.

Kirken er i en samfundsmæssig god position – i stand til at forstå og kommunikere både med sogne og mennesker, der ønsker mangfoldighed, og de som er bange for globalisering og immigration.

Fælles evaluering

Arsenal:

Fodboldklubben er et neutralt mødested for folk med forskellig baggrund. Det understreger værdien af et neutralt mødested i nærsamfundet. I England er kirken ofte et neutralt mødested – er den det i DK? Hvad med en fodboldkamp mellem trossamfund?

Arsenals og de engelske kirkers politik med aflønning af få timer mod forventet større indsats kan diskuteres. Hellere honorere frivillig indsats på anden vis (oplevelser o.l.)

St. Mary, Primrose Hill:

Vi mødte en ildsjæl: Marjorie Brown. Der var netværk med andre religiøse ledere (samtaler hver anden måned), og i forbindelse med angreb mod muslimer blev der reageret straks med støtte.

Kirken fungerede som en del af lokalsamfundet. At være kirke for dem, som ikke er medlem, kan være udfordringen i DK i forbindelse med fx vielser. Men hvordan skal vi agere teologisk og liturgisk? Hvor går grænsen mellem fasthed og åbenhed? Religionsfrihed er også friheden til at sige fra.

Kirkebygningen St. Mary er åben for lokalsamfundets aktiviteter og social indsats. I DK er kirkerne ofte for pæne til det!

Folkekirken har en anden model end CofE: Socialt arbejde foregår hos os gennem frivillige organisationer (fx Kirkens Korshær).

St. Ethelburga:

Konfliktløsning begynder med fokus på parternes historier. Er metoden for terapeutisk og spirituel? Der tales i hvert fald anderledes med et fælles afsæt i det åndelige/spirituelle. Dialog, stilhed, fællesskab og bøn som svar på terror.

St. Philips Center, Leicester:

Near Neighbours er et social arbejde, som forudsætter deltagelse af forskellige trosretninger. I DK kunne mange puljemidler bringes i spil på dette område. Betydningen af, at det er samarbejde mellem forskellige trossamfund, understreges.

Mange af de aktiviteter, som vi hørte om, varetages i DK af det offentlige. Vi kan udfylde de huller, hvor det offentlige system er for langsomt.

Church of England:

Den liberale humanisme er tonedøv for religion. Rabiater miljøer er tonedøve over for samarbejde.

Forskellen mellem en liberal og en liberalistisk holdning kan observeres i den hjemlige debat om omskæring. Her har kirken en opgave i at støtte jøder og muslimer. Tør vi tage de klø det giver at modsige populismen?

Også i DK mangler muslimerne en landsdækkende røst. Samtalen er derfor lokal.